

Posudek oponenta disertační práce

Název práce: Kulturní změna v lokálních kulturách Papuy-Nové Guineje

Autorka práce: PhDr. Julie Grúzová

Školitel: Doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D.

Oponent: PhDr. RNDr. Jan D. Bláha, Ph.D.

Autorka se ve své práci zaměřila na studium lokální komunity etnické skupiny Nungon (PNG, provincie Morobe). Jedná se o komunitu, která jako jedna z prvních stála u zrodu projektu ochrany přírody na Nové Guineji. Tato situace donutila uvedenou komunitu dynamicky reagovat na vzniklou situaci přijetím nových adaptačních strategií. Tím se autorce odkryla unikátní možnost sledovat prakticky v přímém přenosu integraci nových situací, nástrojů a postupů do tradiční kultury a sledovat tak i sociokulturní změny. Zdá se, že právě schopnost přijímat odlišnost a vyrovnávat se s kontakty kultur a odlišných kulturních strategií budou v blízké budoucnosti hrát jednu z klíčových rolí také v rámci řešení současné evropské imigrační krize. Práci tak považuji za mimořádně aktuální příspěvek k této problematice. Založení chráněné přírodní oblasti (YUS Conservation Area) ve výzkumné lokalitě s sebou přineslo nutné změny v kulturních zvycích komunity a bude zajímavé i nadále sledovat, jak se s nimi komunita vyrovná, jaké bude mít ochrana důsledky z hlediska land-use a konfliktu funkcí prostoru.

Autorka v teoretické části vychází z relativně velkého množství cizojazyčných zdrojů informací a speciální část věnuje výzkumům realizovaným v oblasti Melanésie. Zde by si práce zasloužila více zdroje kontextualizovat. Z textu není vždy dobře patrné, jak na teoretický základ navazuje vlastní výzkum autorky, tj. jak jsou uvedené výzkumy na PNG využity v kontextu dalšího výzkumu. Některé citované zdroje a teze tak poněkud ztrácí provázanost s řešenou studií.

Dobře víme, že studium dynamického kulturního systému v sobě nese rizika mimo jiné v podobě nepatřičného zobecňování. Z metodologického hlediska tak před autorkou stál nesnadný úkol, jehož se však autorka zhostila více než dobře. Autorka v rámci vlastního terénního výzkumu kromě tradiční práce s informátory, rozhovorů s členy komunity a aktéry, zúčastněného pozorování využila nativní kresbu, svou vlastní obsahovou analýzu kresby a subjektivní popis od autora kresby. V tom navázala na výzkum svého školitele v dané lokalitě, takže bylo možné sledovat i určité vývojové trendy a bylo možné aplikovat komparativní metodu. Závěru práce mohla ještě předcházet diskuze zohledňující získané výsledky z terénního výzkumu v kontextu tezí proklamovaných v úvodní části a zejména provázat je s dosavadními výzkumy podobného zaměření. V této podobě působí získané výsledky poněkud roztroušeně a nepřehledně – témata 4. kapitoly v práci figurují až příliš izolovaně.

Silné a slabé stránky práce

Autorka díky svým osobním zkušenostem z vlastního terénního výzkumu přináší velmi cenné výsledky a informace, jež vzhledem k jeho realizaci v roce 2011 doplnila i o aktuální informace z výzkumu, který v lokalitě proběhl letos na jaře. Dále je třeba ocenit její bohatou publikační činnost související s tématem práce (součástí příloh práce) včetně interpretace nativních kreseb. Pořízené nativní kresby jsou nejen materiálem pro tuto studii, nýbrž jsou využitelné i pro další podobně koncipované výzkumy vycházející z vizuální antropologie a obecně vizuálního projevu člověka.

Přes jasnou strukturu práce lze za její nedostatek považovat opakování některých informací na různých místech v textu bez jejich zjevného kontextu, čímž se práce stává pro čtenáře poněkud nepřehlednou. To poměrně oslabuje argumentační sílu práce. Terminologicky je text na některých místech ne zcela přesný (např. pojmenování pro stavby a jejich části, mapová tvorba apod.). V některých oborech je obvyklé stavět získané výsledky práce do světla vyslovených hypotéz a výzkumných otázek. Tento aspekt práce v textu poněkud postrádám, zvláště přehledněji zpracované shrnutí závěrů.

Formální stránka práce

Text práce místy vykazuje jazykové nedostatky, zejména v oblasti větného rámce, což způsobuje jeho určitou nesrozumitelnost. Finální text měl být podroben rozsáhlé jazykové kontrole.

Z hlediska struktury a uspořádání textu nemám připomínek. Typograficky je práce zpracována nadprůměrně, text práce doplňují názorné tabulky obsahové analýzy nativních kreseb, které umožňují přehlednou syntézu získaných poznatků. Práce s vizuálním materiálem kromě nativních kreseb nebyla v práci zaznamenána, což je škoda, neboť antropologie je pro mne osobně především obrazotvorným příběhem. Práci by například slušela přehledová mapa oblasti, zejména v rámci geografického popisu v úvodní kapitole pro lepší získání kontextu (obecné geografické znaky PNG × specifika Yawanu). Autorka je mohla ostatně použít i v rámci argumentace, když píše o postupném nahrazování specifických kulturních znaků lokální kultury obecnými znaky kultury PNG, a to i v rámci vzdělávání v místní yawanské škole.

Nechávám ke zvážení, zda není v rámci současných reprodukčních technik nadbytečný jednostranný tisk kvalifikačních prací, zejména pak v obrazových přílohách práce.

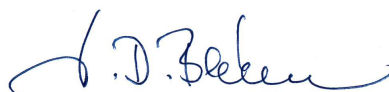
Dotazy na autorku

- 1) V posudku již byla naznačena využitelnost výsledků práce pro příslušníka západního civilizačního okruhu. Nabízejí se podle autorky i další možnosti? Jaké výhody spatřuje ve sledování sociokulturních změn komunity v PNG v kontextu podobných změn v Evropě? A co argumentace, že tyto výzkumy nejsou finančně rentabilní a že postačí podobné změny sledovat v jiných částech Evropy, například v její jihovýchodní části?
- 2) V rámci Sčítání lidu, domů a bytů prováděném Českým statistickým úřadem se relativně pravidelně objevuje změna v otázce týkající se tzv. pokroku vybavení domácností některými předměty dlouhodobého užívání (svého času například automatickou pračkou). Které předměty by podle autorky hypoteticky figurovaly v rámci sčítání na PNG v následujících 20 letech, tj. jaké změny lze očekávat v životě lokálních komunit na PNG (nejen) z hlediska materiálního vybavení?
- 3) Jak konkrétně se v kresbách vesnic projevoval vliv náboženských denominací a bylo možné zaznamenat rozdíly u těchto kreseb mezi Adventisty a Luterány? Osobně jsem totiž žádné statisticky významné rozdíly nezaznamenal.

Celkové shrnutí

Předložená disertační práce PhDr. Julie Grúzové splňuje kritéria pro tento typ kvalifikačních prací. Autorka v práci použila vhodné metody práce, jednoznačně formulovala cíle a práci založila na vlastních poznatcích a zkušenostech získaných během terénního výzkumu v lokalitě, zejména pak na sběru nativních kreseb členů komunity a jejich interpretaci. Kvalitu práce snižuje její určitá diskontinuita použitých teoretických konceptů, kdy není vždy zřejmé, jak uvedené teze souvisejí s tématem práce a především provedeným terénním výzkumem, dále pak ucelenější shrnutí závěrů plynoucích z analýzy nativních kreseb.

Disertační práci doporučuji k obhajobě. V závislosti na průběhu a výsledcích obhajoby doporučuji doktorandce udělit akademický titul Ph.D.

Místo, datum a podpis: Rio de Janeiro, 28. 8. 2015